

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نظريه زبان‌ها و ماشین‌ها

جلسه ۷

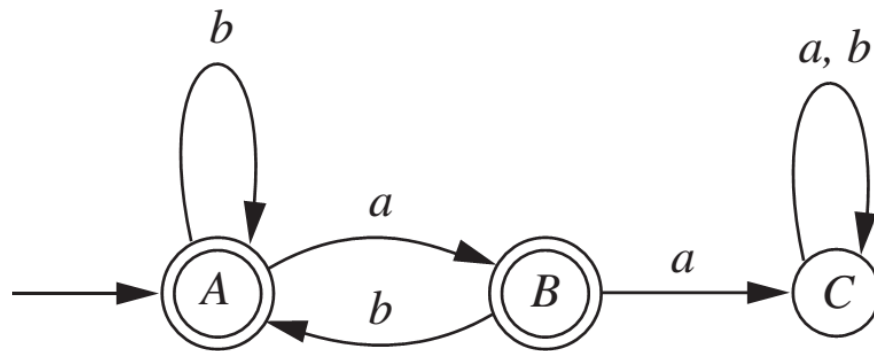
مجتبی خلیلی
دانشکده برق و کامپیوتر
دانشگاه صنعتی اصفهان

مثال

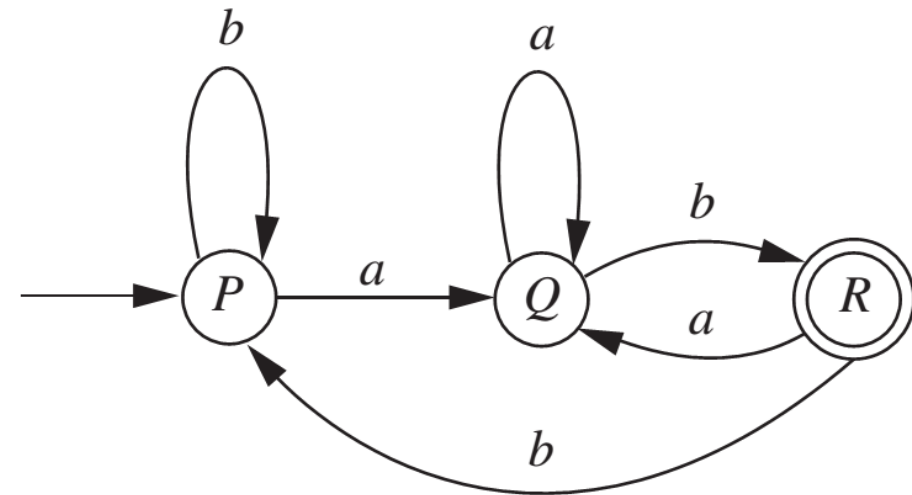
○ دو زبان زیر را در نظر بگیرید:

$$L_1 = \{x \in \{a, b\}^* \mid aa \text{ is not a substring of } x\}$$

$$L_2 = \{x \in \{a, b\}^* \mid x \text{ ends with } ab\}$$

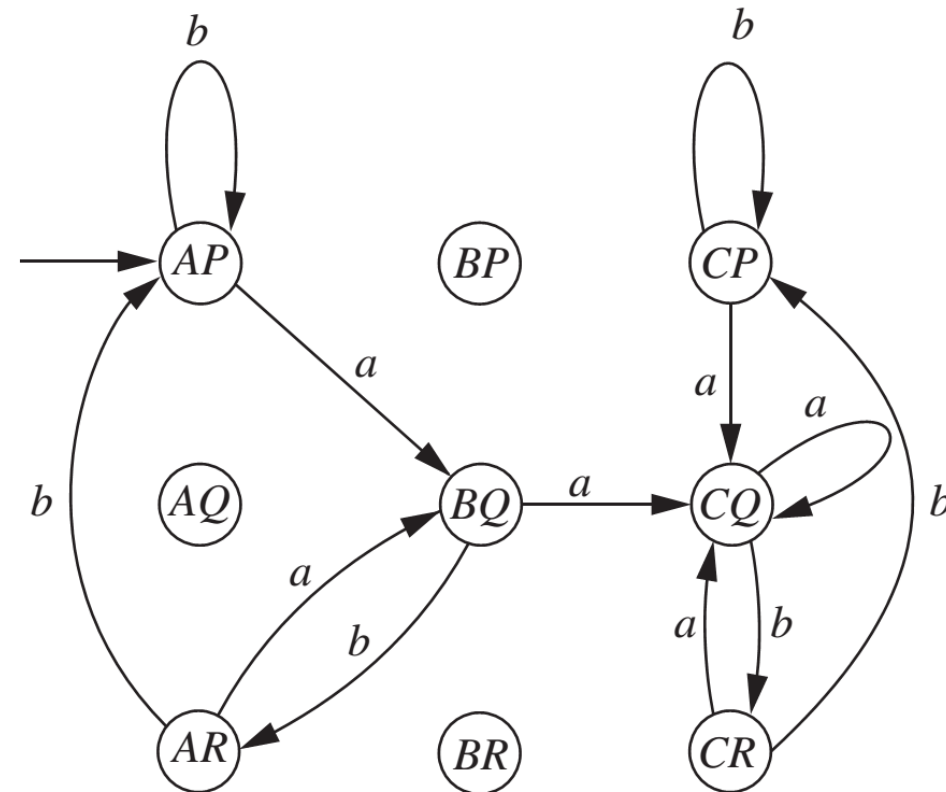
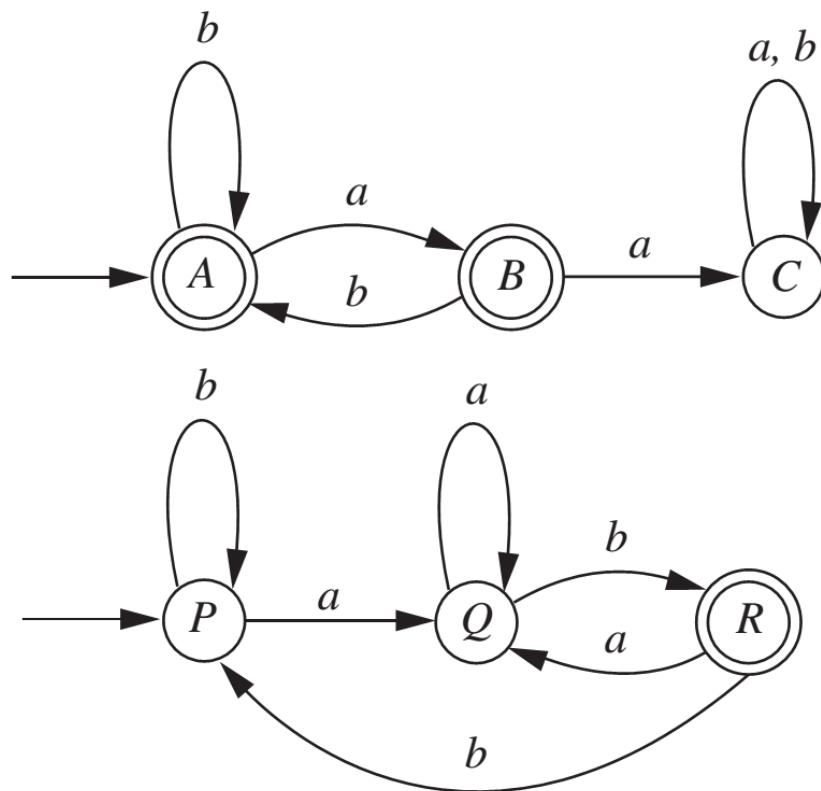
M_1

M_2

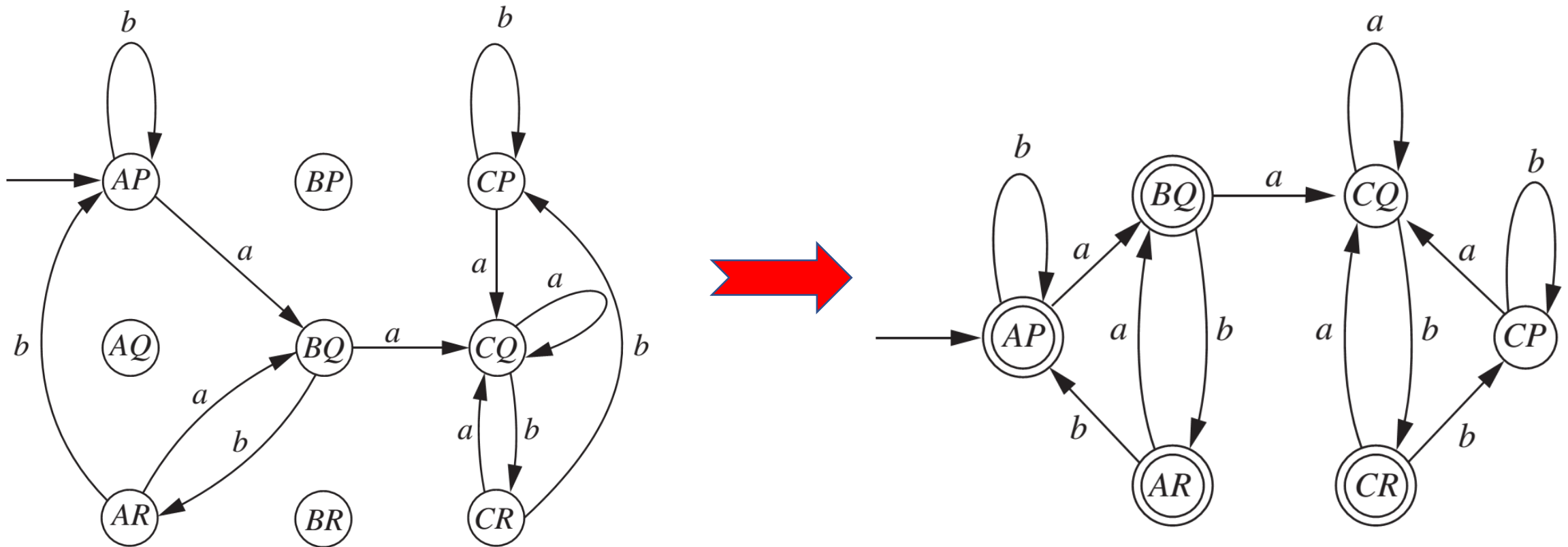
مثال

DFA متناظر با $L1 \cup L2$ را مطابق آنچه بیان شد بیابید. ○

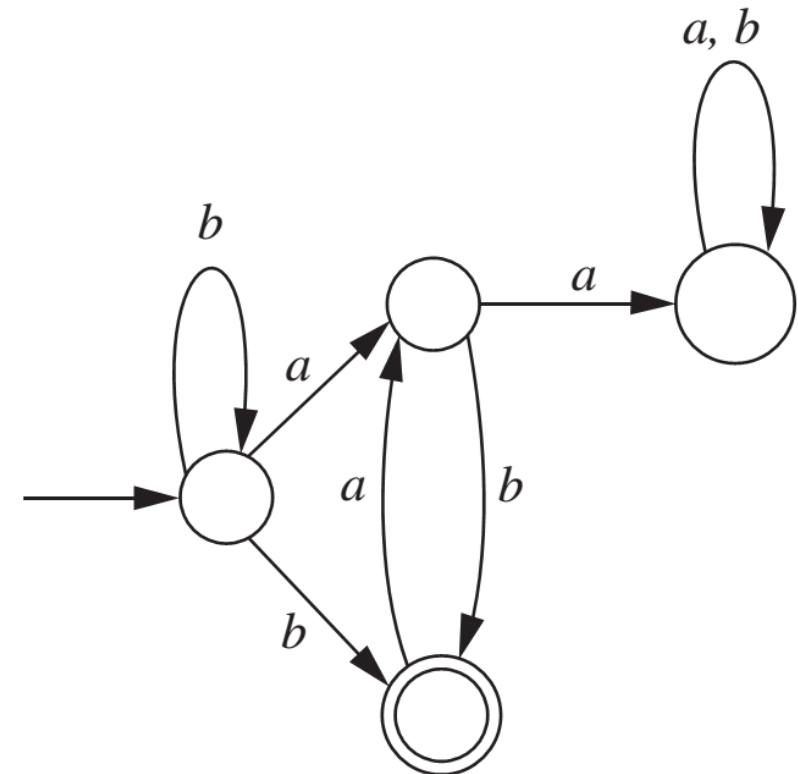
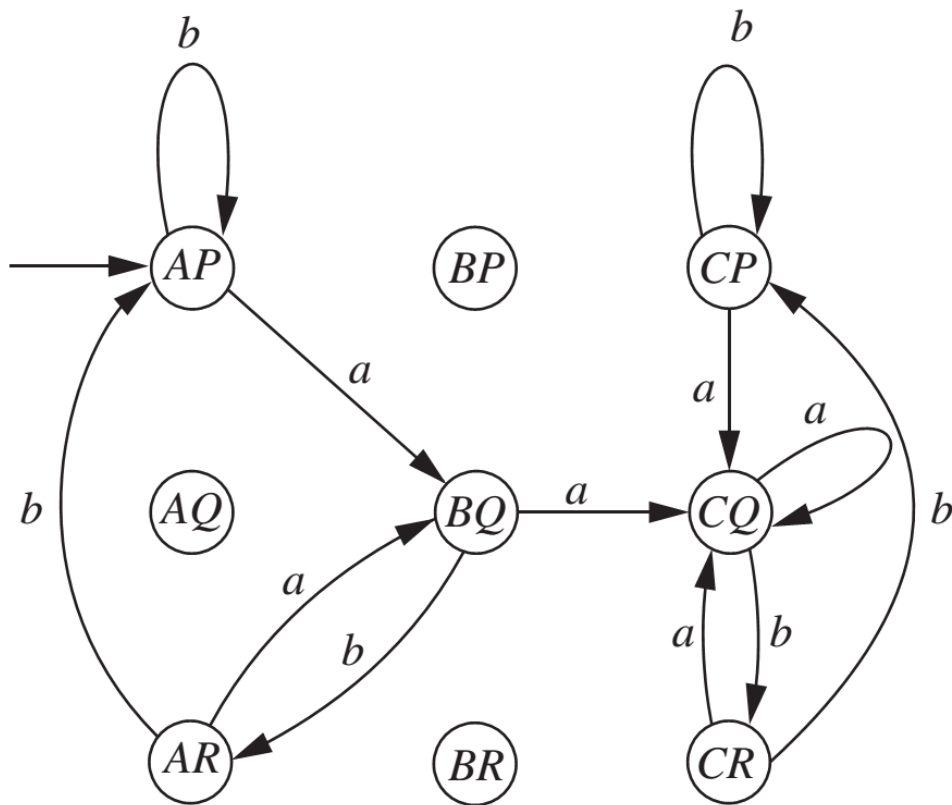
مثال

○ DFA متناظر با $L1 \cup L2$ را مطابق آنچه بیان شد بیابید.

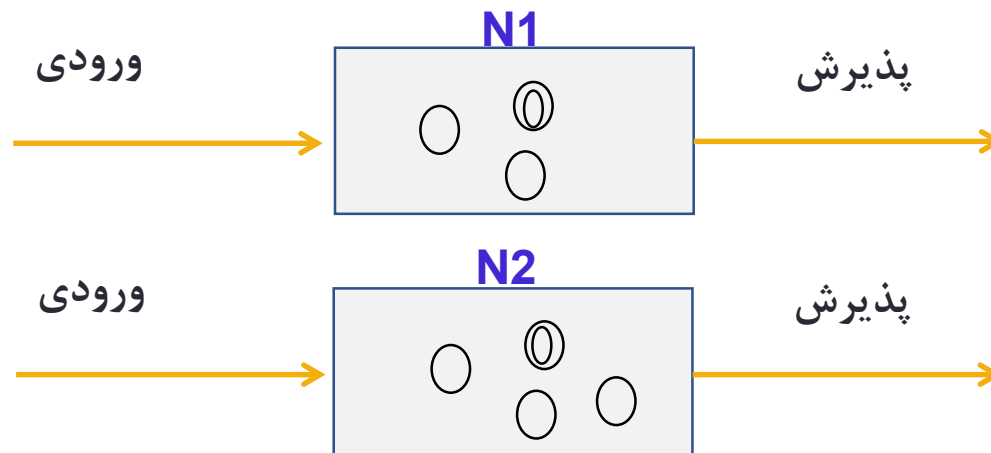
مثال

○ DFA متناظر با $L1 \cap L2$ را مطابق آنچه بیان شد بیابید.

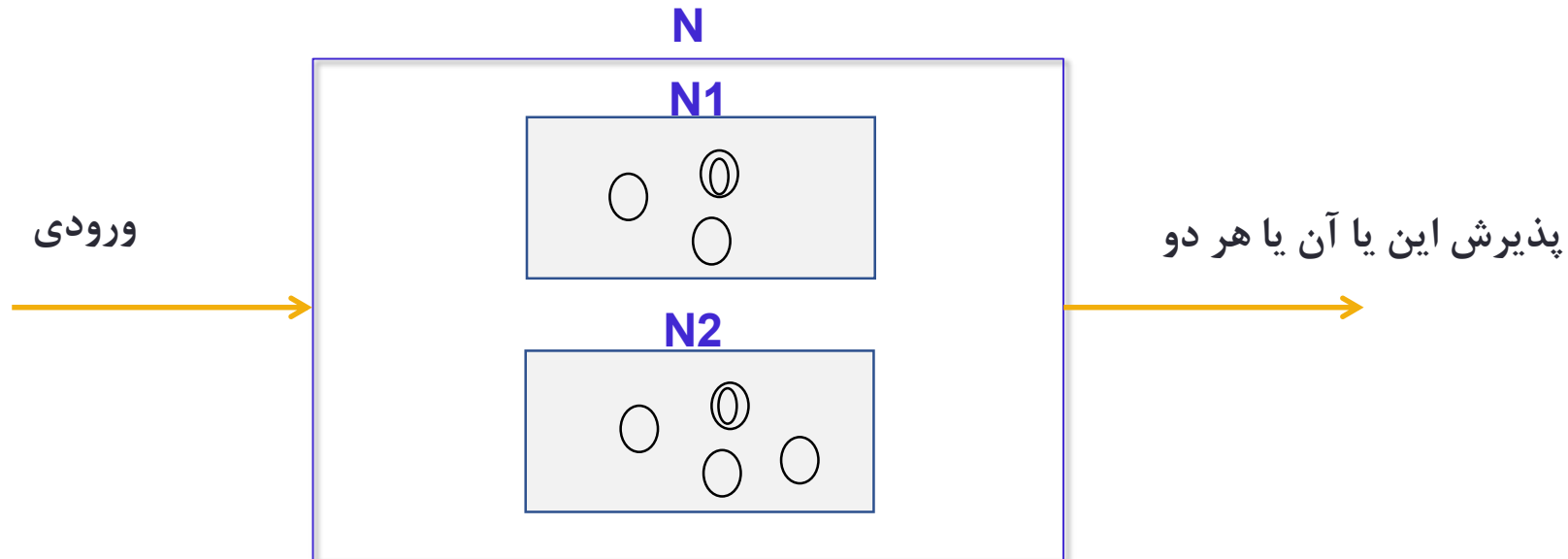
اجتماع

○ اثبات ۲: فرض کنید $A1$ و $A2$ دو زبان منظم روی یک الفبا باشند. ماشین‌های NFA متناظر آنها را به ترتیب $N1$ و $N2$ مینامیم. چنانچه بتوانیم یک NFA به نام N بسازیم که زبان $A1UA2$ را تشخیص دهد به هدف خود رسیده‌ایم (proof by construction).

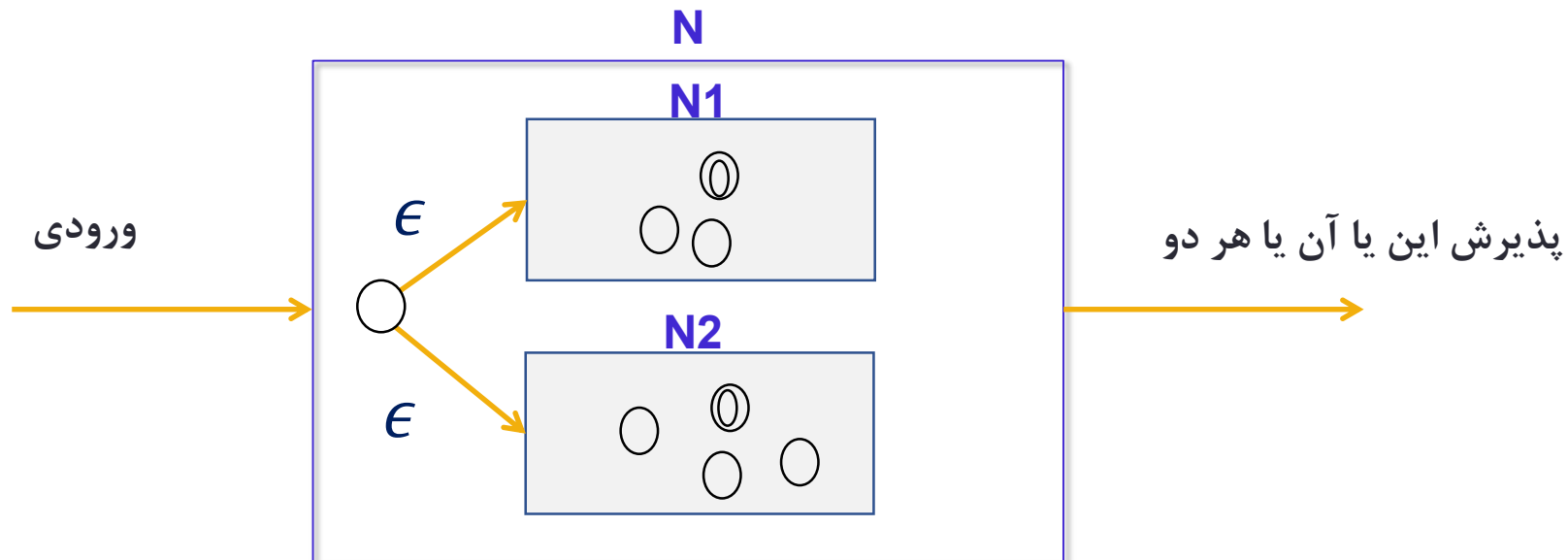
اجتماع

○ اثبات ۲: فرض کنید $A1$ و $A2$ دو زبان منظم روی یک الفبا باشند. ماشین‌های NFA متناظر آنها را به ترتیب $N1$ و $N2$ مینامیم. چنانچه بتوانیم یک NFA به نام N بسازیم که زبان $A1UA2$ را تشخیص دهد به هدف خود رسیده‌ایم (proof by construction).

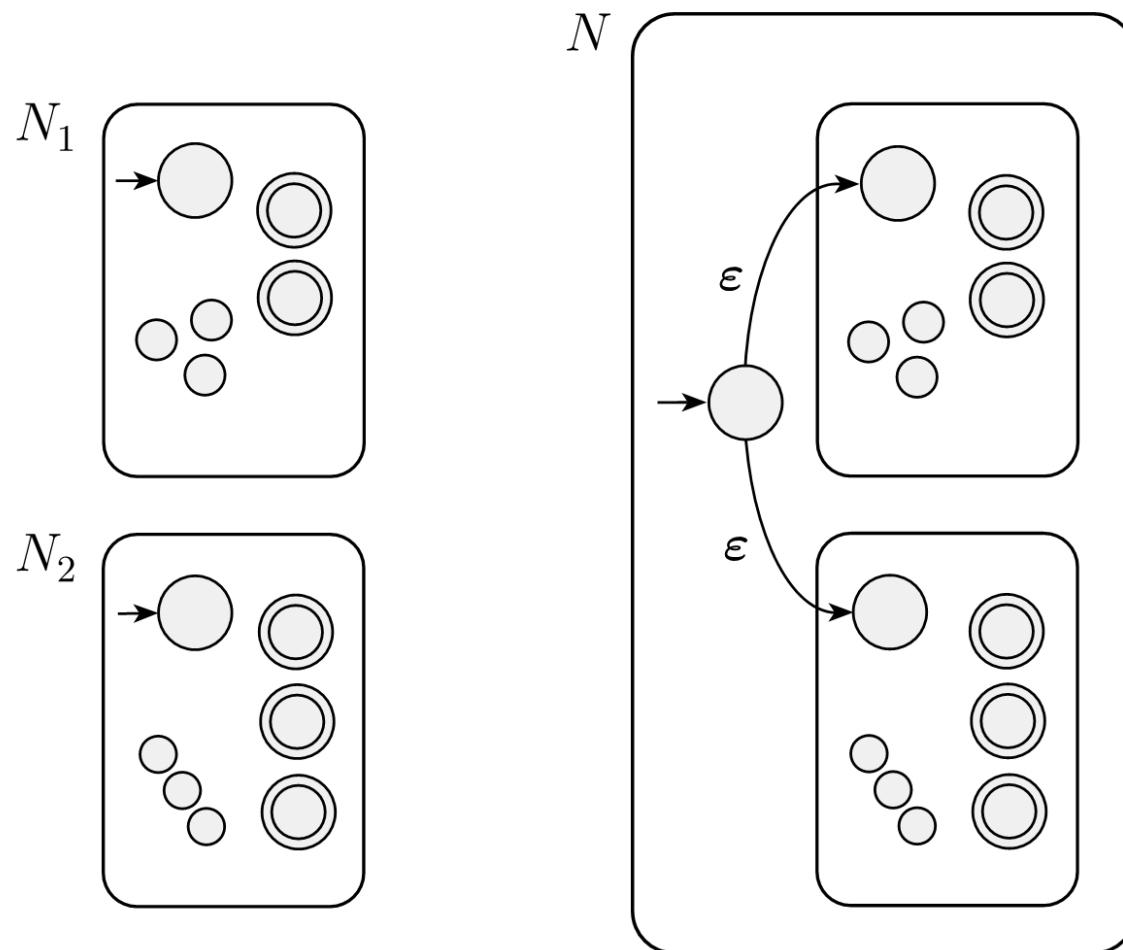
اجتماع

- ایده (ادامه اثبات): اجرای هر دوی $N1$ و $N2$ به صورت موازی روی ورودی یکسان. برای یک ورودی، چنانچه یکی/دوتا از ماشین‌ها در حالت پذیرش بود، آنگاه بپذیر.

اجتماع

Let $N_1 = (Q_1, \Sigma, \delta_1, q_1, F_1)$ recognize A_1 , and
 $N_2 = (Q_2, \Sigma, \delta_2, q_2, F_2)$ recognize A_2 .

Construct $N = (Q, \Sigma, \delta, q_0, F)$ to recognize $A_1 \cup A_2$.

○ به زبان ریاضی:

1. $Q = \{q_0\} \cup Q_1 \cup Q_2$.

The states of N are all the states of N_1 and N_2 , with the addition of a new start state q_0 .

2. The state q_0 is the start state of N .

3. The set of accept states $F = F_1 \cup F_2$.

The accept states of N are all the accept states of N_1 and N_2 . That way, N accepts if either N_1 accepts or N_2 accepts.

4. Define δ so that for any $q \in Q$ and any $a \in \Sigma_\epsilon$,

$$\delta(q, a) = \begin{cases} \delta_1(q, a) & q \in Q_1 \\ \delta_2(q, a) & q \in Q_2 \\ \{q_1, q_2\} & q = q_0 \text{ and } a = \epsilon \\ \emptyset & q = q_0 \text{ and } a \neq \epsilon. \end{cases}$$

الحاق

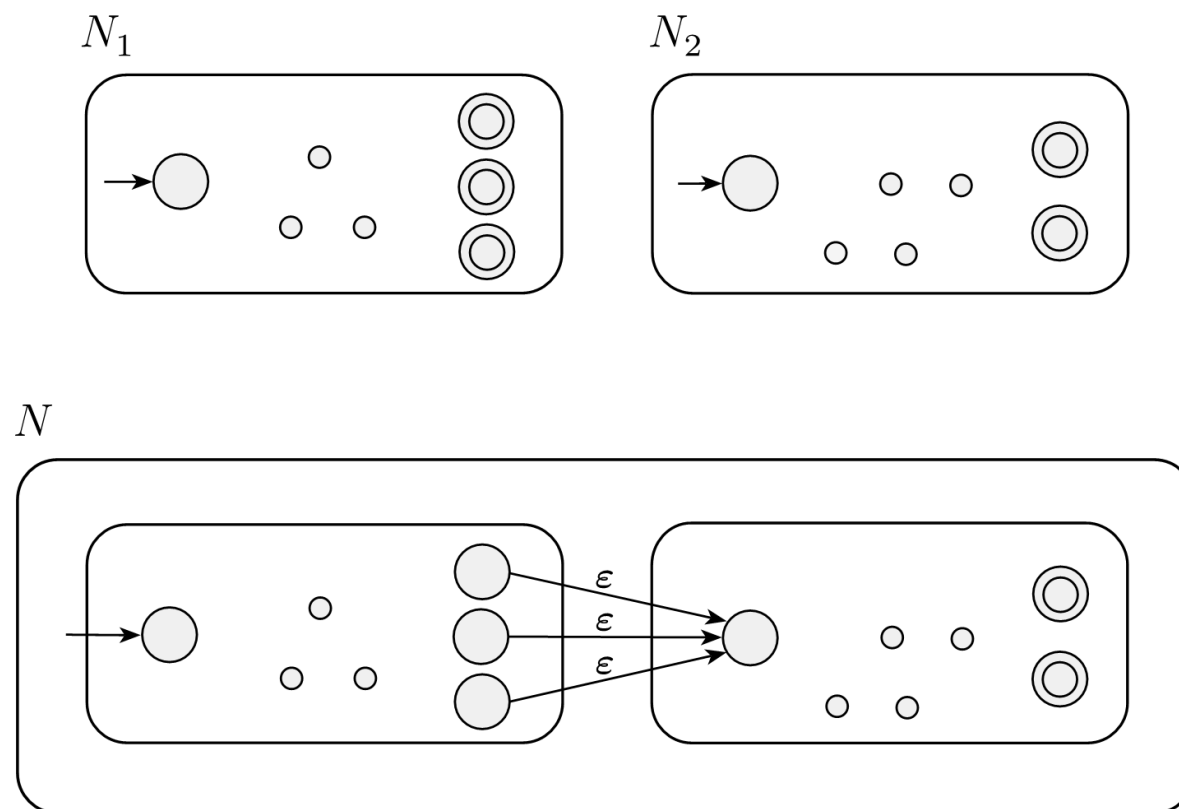
- Concatenation: $A \circ B = \{ vw \mid v \in A \text{ and } w \in B \}$

THEOREM 1.47 .....

The class of regular languages is closed under the concatenation operation.

الحاق

ایده اثبات: شبیه اجتماع ○

الحاق

Let $N_1 = (Q_1, \Sigma, \delta_1, q_1, F_1)$ recognize A_1 , and
 $N_2 = (Q_2, \Sigma, \delta_2, q_2, F_2)$ recognize A_2 .

○ به زبان ریاضی:

Construct $N = (Q, \Sigma, \delta, q_1, F_2)$ to recognize $A_1 \circ A_2$.

1. $Q = Q_1 \cup Q_2$.

The states of N are all the states of N_1 and N_2 .

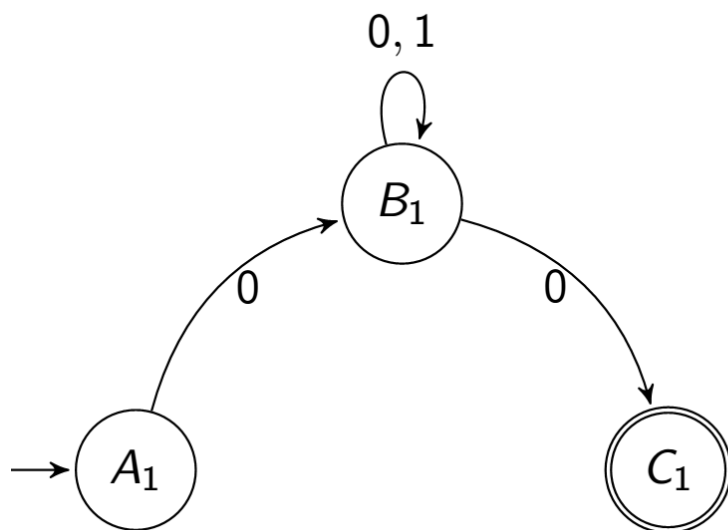
2. The state q_1 is the same as the start state of N_1 .

3. The accept states F_2 are the same as the accept states of N_2 .

4. Define δ so that for any $q \in Q$ and any $a \in \Sigma_\varepsilon$,

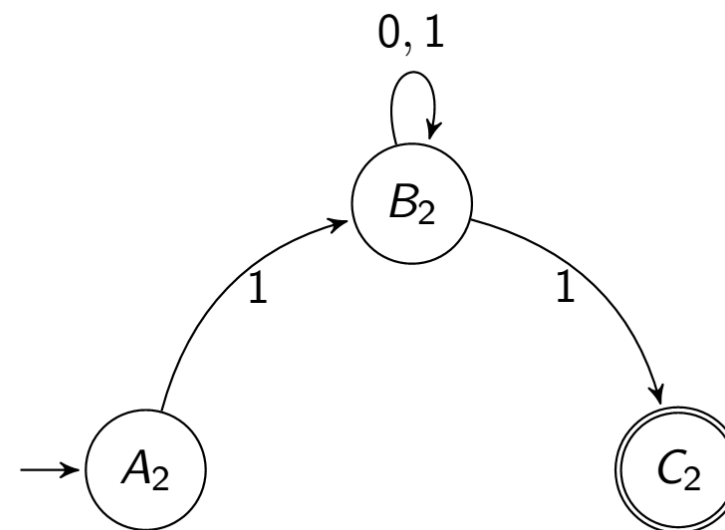
$$\delta(q, a) = \begin{cases} \delta_1(q, a) & q \in Q_1 \text{ and } q \notin F_1 \\ \delta_1(q, a) & q \in F_1 \text{ and } a \neq \varepsilon \\ \delta_1(q, a) \cup \{q_2\} & q \in F_1 \text{ and } a = \varepsilon \\ \delta_2(q, a) & q \in Q_2. \end{cases}$$

مثال

$L_1 = ?$

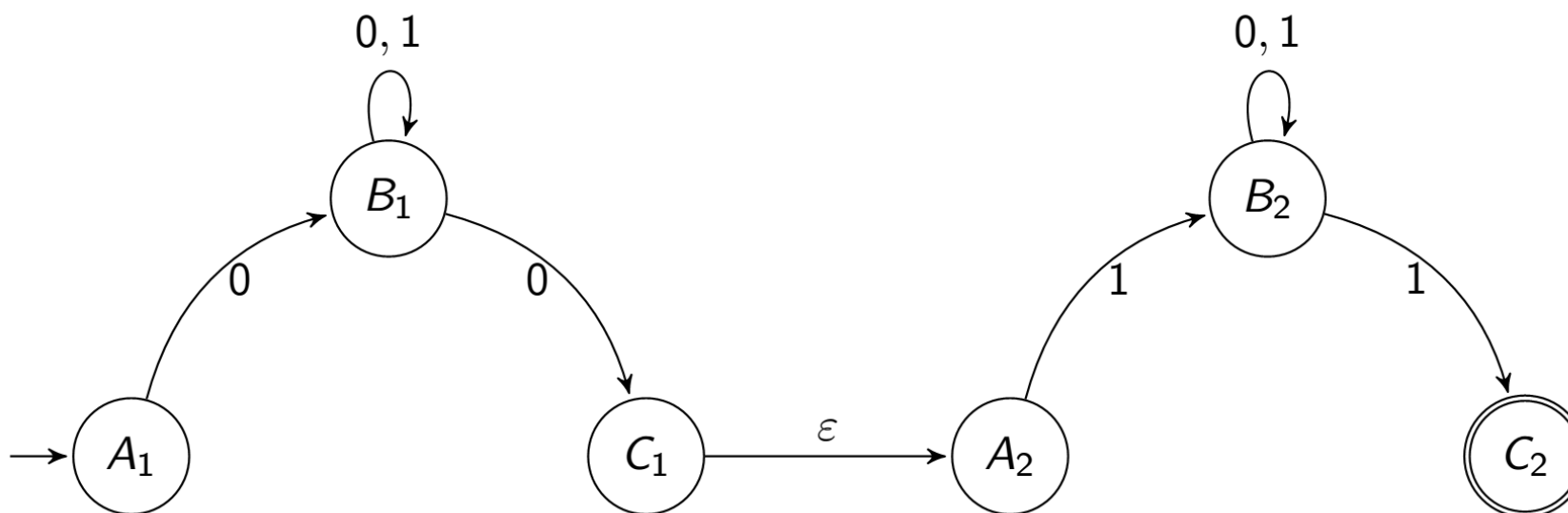
شروع و خاتمه با 0

$L_2 = ?$

شروع و خاتمه با 1

مثال

$$L_1 L_2 = ?$$

ستاره

- Star: $A^* = \{ w_1 \dots w_k \mid k \geq 0 \text{ and each } w_i \in A \}$
 $= \{\epsilon\} \cup A \cup AA \cup AAA \cup AAAA \cup \dots$

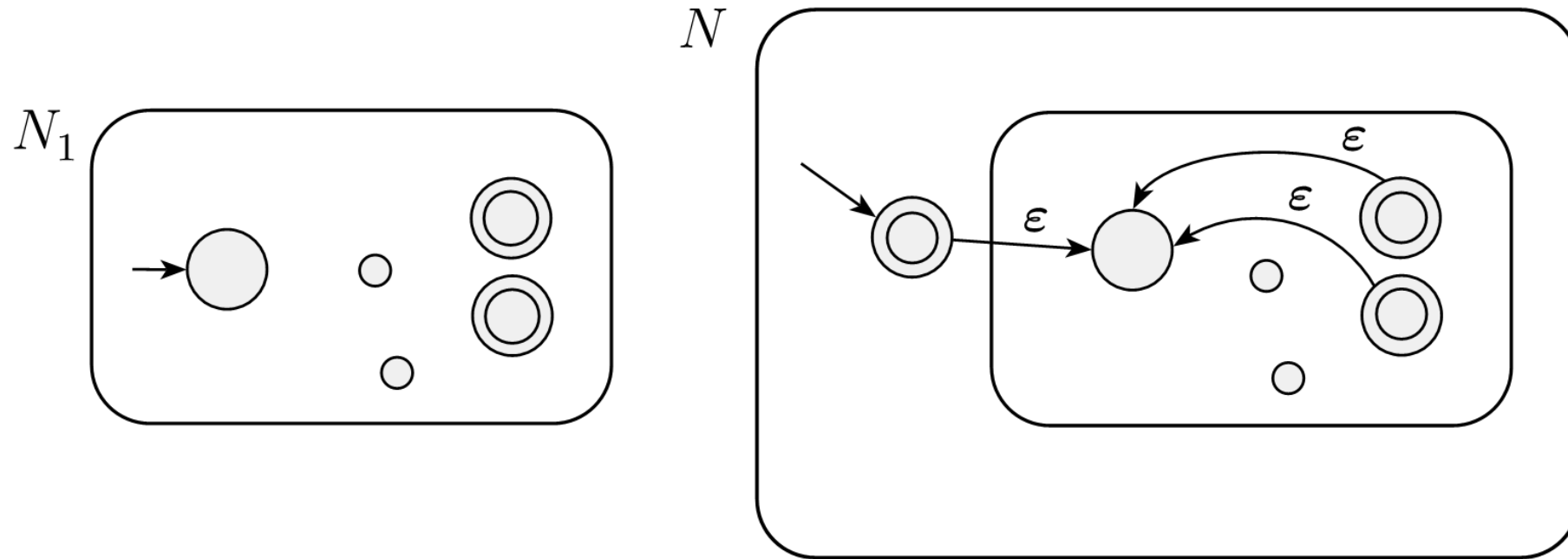
THEOREM 1.49 .....

The class of regular languages is closed under the star operation.

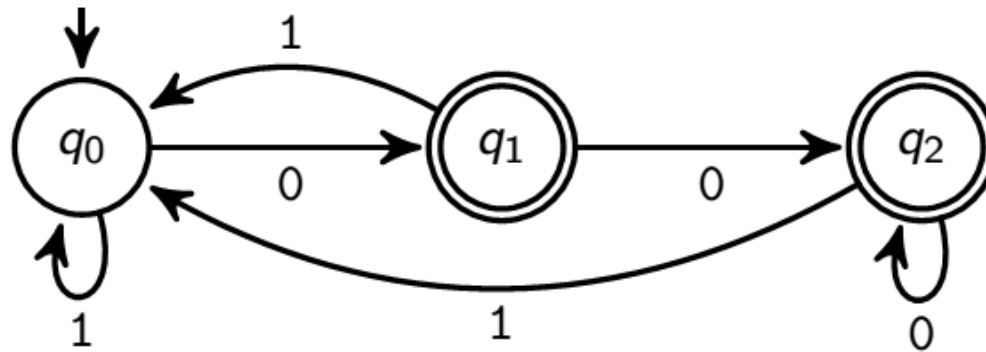
ستاره

ایده اثبات: ○

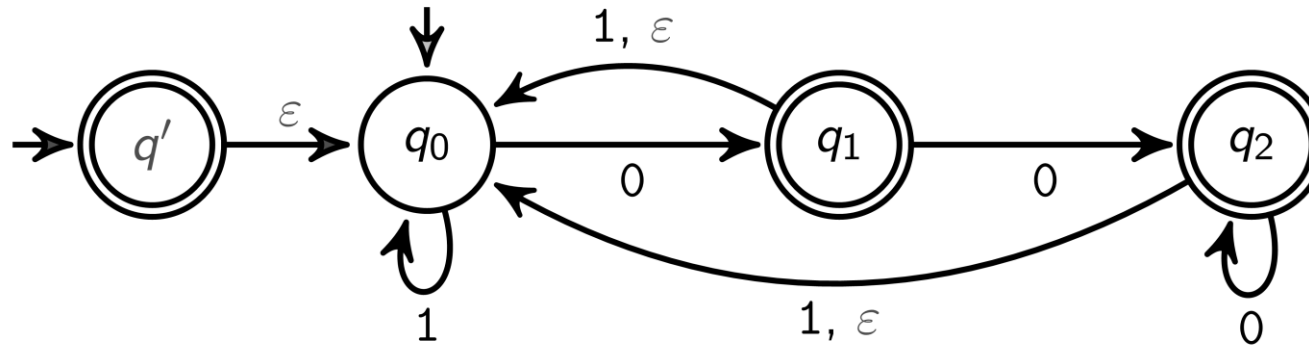
ستاره

ایده اثبات: ○

ستاره

ایده اثبات: ○

ستاره

PROOF Let $N_1 = (Q_1, \Sigma, \delta_1, q_1, F_1)$ recognize A_1 .
Construct $N = (Q, \Sigma, \delta, q_0, F)$ to recognize A_1^* .

○ به زبان ریاضی:

1. $Q = \{q_0\} \cup Q_1$.

The states of N are the states of N_1 plus a new start state.

2. The state q_0 is the new start state.

3. $F = \{q_0\} \cup F_1$.

The accept states are the old accept states plus the new start state.

4. Define δ so that for any $q \in Q$ and any $a \in \Sigma_\epsilon$,

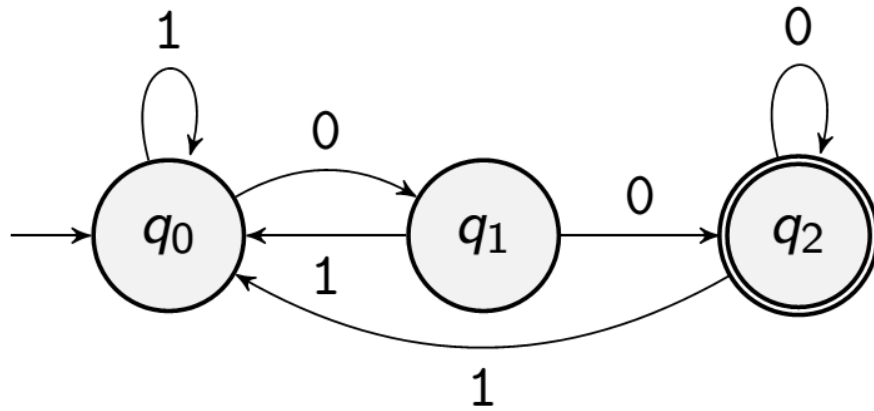
$$\delta(q, a) = \begin{cases} \delta_1(q, a) & q \in Q_1 \text{ and } q \notin F_1 \\ \delta_1(q, a) & q \in F_1 \text{ and } a \neq \epsilon \\ \delta_1(q, a) \cup \{q_1\} & q \in F_1 \text{ and } a = \epsilon \\ \{q_1\} & q = q_0 \text{ and } a = \epsilon \\ \emptyset & q = q_0 \text{ and } a \neq \epsilon. \end{cases}$$

مکمل

- Complement: $\bar{L} = \{w \mid w \notin L\}$

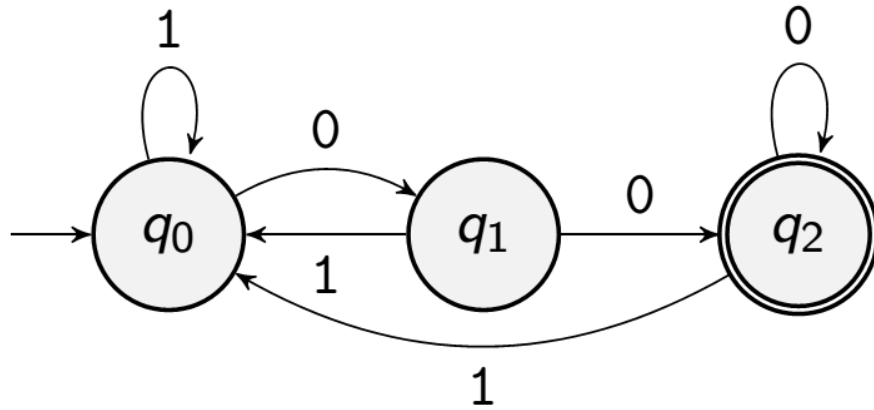
$$\begin{array}{ccc} \text{DFA: } M = (Q, \Sigma, \delta, q_0, F) & \longrightarrow & \widehat{M} = (Q, \Sigma, \delta, q_0, Q - F) \\ L & & \bar{L} \end{array}$$

مثال

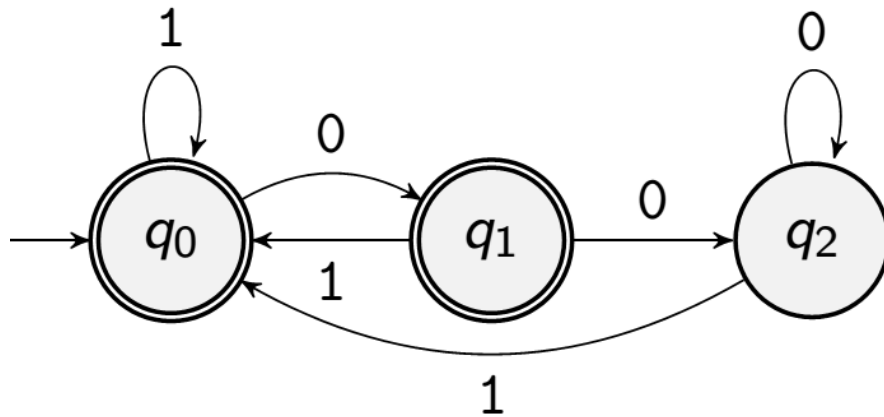

$$L = \{w \mid w \text{ ends with } 00\}$$

مثال

$$L = \{w \mid w \text{ ends with } 00\}$$

$$\bar{L}$$

اشتراک

- Intersection: $L_1 \cap L_2 = \{ w \mid w \in L_1 \text{ and } w \in L_2 \}$

○ به کمک دمورگان:

$$L_1 \cap L_2 = \overline{\overline{L_1} \cup \overline{L_2}}$$